УДК 338.2

Юлія Романівна НОВАК

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної теорії,
Тернопільський національний економічний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46000, Україна
E-mail: julia-kulyk@mail.ru
Телефон: +380673524699

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ БІЗНЕС-СИСТЕМИ В НОВИЙ БІЗНЕС-ПРОСТІР

Новак, Ю. Р. Проблеми інтеграції бізнес-системи в новий бізнес-простір [Текст] / Юлія Романівна Новак // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету "Економічна думка", 2013. – Том 14. – № 3. – С. 168-172. – ISSN 1993-0259.

Анотація
Розкрито значення та роль бізнес-системи в умовах посилення процесів глобалізації економіки, а також охарактеризовано особливості функціонування бізнес-системи. Головне завдання при інтегруванні в новий бізнес-простір полягає у визначенні оптимального рішення щодо вибору бізнес-можливостей, кінцевих потреб, мікро- і макроумов. Якісна побудова бізнес-системи неможлива без вирішення питань оптимізації верхньої та нижньої доцільної межі її діяльності, без оптимізації рівня і способу вбудовування бізнесу у відповідний бізнес-простір, тому визначено основні проблемні аспекти підвищення ефективності та розвитку бізнес-систем у сучасних умовах реформування ринку, окреслено перспективні напрямки їх інтеграції у нове бізнес-середовище.

Ключові слова*: бізнес-система; інтеграція; мікро- і макроумови; оптимізація; бізнес-простір.*

Юлия Романовна НОВАК

ПРОБЛЕМЫ ИНТЕГРАЦИИ БИЗНЕС-СИСТЕМЫ В НОВОЕ БИЗНЕС-ПРОСТРАНСТВО

Аннотация
Раскрыты значение и роль бизнес-системы в условиях усиления процессов глобализации экономики, а также охарактеризованы особенности функционирования бизнес-системы в условиях бизнеса. Главная задача при интегрировании в новое бизнес-пространство состоит в определении оптимального решения по выбору бизнес-возможностей, конечных потребностей, микро – и макроусловий. Качественное построение бизнес-системы невозможно без решения вопросов оптимизации верхней и нижней целесообразной границы ее деятельности, без оптимизации уровня и способа встраивания бизнеса в соответствующие бизнес-пространство, поэтому определены основные проблемные аспекты повышения эффективности и развития бизнес-систем в современных условиях реформирования рынка, обозначены перспективные направления их интеграции в новую бизнес-среду.

Ключевые слова*: бизнес-системы; интеграция; микро- и макроусловия; оптимизация; бизнес-пространство.*

© Юлія Романівна Новак, 2013

Yulia Romanivna NOVAK

PhD in Economics,
Associate Professor of Department of Economics,
Ternopil National Economic University
Lvivska str., 11, Ternopil, 46000, Ukraine
E-mail: julia-kulyk@mail.ru
Phone: +380673524699

PROBLEMS OF INTEGRATION OF BUSINESS-SYSTEMS IN NEW BUSINESS-SPACE

Abstract
The importance and role of business systems in a strengthening of economic globalization are revealed. Features of the functioning of business systems in business are described. The main task of the integration of new business space is to identify optimal solutions for choosing business opportunities ultimate needs of micro and macro conditions. Quality construction of business system is impossible without solving the optimization of the upper and lower limits of its purposeful business, without optimizing the level and method of embedding business in the relevant business area. The basic problem aspects of improving the efficiency and development of business systems in today's market reforms are determined. Perspective directions of integration of business systems to the new business environment are sot out.

Keywords: *business-systems; integration; micro and macro conditions; optimization; business-space.*

JEL classification: D21

Із зародженням нового, постіндустріального укладу життя суспільства у сфері економіки та бізнесу відбуваються докорінні зміни, що супроводжуються фундаментальною трансформацією бізнес-систем. Змінюється характер і напрям процесів організації, виробництва, реалізації, інвестування та конкуренції. Розмиваються відмінності між товарами у формі продуктів і послуг, між продавцем і споживачем. Матеріально-речовий і фінансовий поступається своїм першорядним значенням інтелектуальному, людському та структурному капіталу. Все це ставить масу запитань як теоретичного, так і чисто практичного плану щодо інтеграції бізнес-систем у новий бізнес-простір.

В умовах посилення процесів глобалізації в економіці бізнес-системи постійно перебувають у стані небезпеки втрати вигідних бізнес-партнерів, споживачів, а через це й ліквідності та платоспроможності. Це може стати причиною не лише зниження темпів їх економічного розвитку, а й банкрутства.

Оптимізація бізнес-системи повинна базуватися на пізнанні можливостей розвитку функціональної корисності в макросвіті, оскільки взагалі саме її існування є можливим завдяки тому, що макросвіту потрібна її функція. Але, щоб її зрозуміти, а тим більше оцінити потребу і можливості її розвитку, бізнес-системі необхідно усвідомлювати себе елементом макросистеми, оскільки функція – це не просто дія, це невід'ємна частина деякого макропроцесу.

Перебудова економічних відносин у нашій країні закономірно викликала цікавість до стратегічних питань планування, організації та оптимізації функціонування бізнес-системи.

Теоретичним і методологічним аспектам діяльності бізнес-систем присвячено немало спеціальних досліджень і монографій. Значний внесок зробили Ф. Абрамс, І. Ансофф, К. Ендрюс, Дж. Куінн, К. Праалад, М. Портер, А. Томпсон, Г. Хамел, К. Хофер, Е. Чандлер, Г. Штейнер та інші. Важливими є прикладні розробки таких фірм-лідерів консалтингового бізнесу, як «Бостон Консалтинг Груп», «Мак Кінзі», «Артур Д. Літтл».

Незважаючи на велику кількість наукових праць і значні досягнення в теорії та практиці планування, організації та оптимізації функціонування бізнес-систем, є частина питань, які залишаються проблемними, а саме – інтеграція бізнес-системи залежно від мінливості внутрішньої та зовнішньоекономічної ситуацій.

Мета статті – розкрити проблеми інтеграції бізнес-системи в новий бізнес-простір. Досягнення цілі вимагає виконання таких завдань: висвітлити значення та роль бізнес-системи в умовах посилення процесів глобалізації економіки; розкрити особливості її функціонування в умовах бізнесу; визначити основні проблемні аспекти оптимізації у сучасних умовах реформування ринку, окреслити перспективні напрямки інтеграції бізнес-систем у нове бізнес-середовище.

Під поняттям «бізнес-система» доцільно розуміти інноваційно-активні підприємства, які займаються цілеспрямованим розвитком використовуваної системи управління у напрямку вдосконалення локальних бізнес-підсистем, а також у формі інвестиційних проектів і проектів зі створення статутних і договірних об’єднань. Ці системи створюються з метою забезпечення конкурентоспроможності організацій, посилення

їх ринкових позицій, підвищення раціональності управлінських рішень, зниження ризикованості інвестиційних, інноваційних та інших проектів, які ними реалізовуються.

Привабливість і ефективність бізнес-системи виявляється в безпосередній залежності від системи відносин всередині неї, в її зовнішньому оточенні, в галузі і на ринку.

Глобальна функція будь-якої бізнес-системи полягає в перетворенні можливостей суспільства в конкретні задоволені потреби. Ця функція має як внутрішні обмеження, обумовлені внутрішнім потенціалом останньої, так і зовнішні обмеження, визначені дією макрофакторів. Тому основна задача при інтегруванні в новий бізнес-простір полягає у визначенні оптимального рішення щодо вибору бізнес-можливостей, кінцевих потреб, мікро- і макроумов.

Можливості бізнесу визначаються тим, що вибирається в якості основи або вихідного пункту бізнесу.

Якщо можливості бізнесу визначають його нижню доцільну межу, тобто той рівень, з якого бізнес-системі доцільно інтегрувати свій бізнес у відповідну галузь, то кінцеві потреби, на які орієнтується бізнес, визначатимуть його верхню доцільну межу. Верхня межа бізнесу – це той рівень, до якого бізнес-системі доцільно інтегрувати свій бізнес у ринок.

Правильна побудова бізнес-системи неможлива без вирішення питань оптимізації верхньої та нижньої доцільної межі її бізнесу, без оптимізації рівня і способу вбудовування бізнесу у відповідний бізнес-простір.

Поняття бізнес-системи спирається на інформацію про внутрішні та зовнішні виміри бізнес-простору. Внутрішній вимір ототожнюється з уявленням про мікросередовище, що створюється всередині бізнес-системи. Зовнішній вимір визначається галузевим, ринковим і макросередовищем бізнесу.

Внутрішній простір або мікросередовище є інтегрованою сукупністю соціокультурних, організаційно-технічних і адміністративних умов, що визначають характер і форми бізнес-процесів усередині бізнес-системи.

Галузеве середовище бізнесу, з якого бізнес-система черпає матеріальні, трудові, фінансові, інформаційні ресурси, технології виробництва і управління, а також матеріальний, нематеріальний та інтелектуальний капітал, складається як під впливом науково-технічного прогресу, сил всередині, міжгалузевої конкуренції, так і під впливом внутрішньої структури самої бізнес-системи.

Роль бізнес-системи при визначенні рівня своєї галузевої інтеграції неможливо переоцінити. Зміна внутрішньої організаційної структури може вести і до збільшення залежності бізнесу від інвестицій у технічне переозброєння, і до зменшення; може бути пов'язана з посиленням тиску конкурентних процесів на бізнес-систему, а може і послаблювати його. Практика показує, що саме так і відбувається насправді, що бізнес-системи активно впливають на структуру і глибину своєї галузевої інтеграції з метою формування найбільш зручного бізнес-простору.

Ринок – це та частина бізнес-простору, де фактично відбувається визнання корисності і доцільності бізнес-функцій бізнес-системи. Це відбувається на конкурентній основі через те, що для задоволення одних і тих же потреб існують альтернативні пропозиції, а можливості суспільства при цьому обмежені. Ринкове середовище бізнесу можна охарактеризувати потенціалом споживачів, еластичністю попиту, становищем споживачів відносно бізнесу; рівнем загрози з боку виробників товарів-замінників. Однак така характеристика не матиме сенсу, якщо її не використовувати для визначення способів і глибини інтеграції бізнес-системи в ринкове середовище.

Ефект інтеграції бізнес-системи в ринок безпосередньо залежить від кількості її лояльних споживачів. Саме за них йде боротьба між бізнес-системами в цій частині бізнес-простору. Але ця боротьба може вестися різними способами і, відповідно, з різними витратами .

Макросередовище бізнесу формують політичні, соціальні, макроекономічні і макротехнологічні умови. Структура і характер дії факторів, що визначають ці умови, постійно знаходяться в центрі уваги дослідників. Тип і будова бізнес-системи фактично зумовлюються способом її інтеграції в бізнес-простір.

Бізнес-система залежить від того, якою за своїм характером є конкуренція в економічному просторі. Одна справа, якщо діє товарна конкуренція, тобто конкурентами можуть бути різні з точки зору якісних властивостей і економічних характеристик, але однакові за своїми споживчими параметрами товари. Інша справа, коли конкурують носії та виконавці певних функцій.

Процеси інвестування також будуть грати в бізнес-системах різну роль, залежно від того, якими вони є за своєю природою.

Умовою оптимізації інтегрування бізнес-систем є їх здатність оперативно формувати раціональні варіанти рішень, пов’язані зі змінами, які виникають у процесі їх ділової активності.

Процес ефективного розвитку і застосування раціональних варіантів управлінських рішень здійснюється в межах концепції загального управління якістю функціонування бізнес-системи. Підтримка якості діяльності бізнес-системи вимагає врахування зміни факторів внутрішнього та зовнішнього середовищ. Виконання цього завдання вимагає формування механізму постійної оптимізації функціонування

бізнес-системи.

Сучасна теорія управління виокремлює кілька груп параметрів, які характеризують бізнес-системи: структура, потоки, процеси і культура. Із урахуванням цих груп параметрів доцільно здійснювати побудову бізнес-систем.

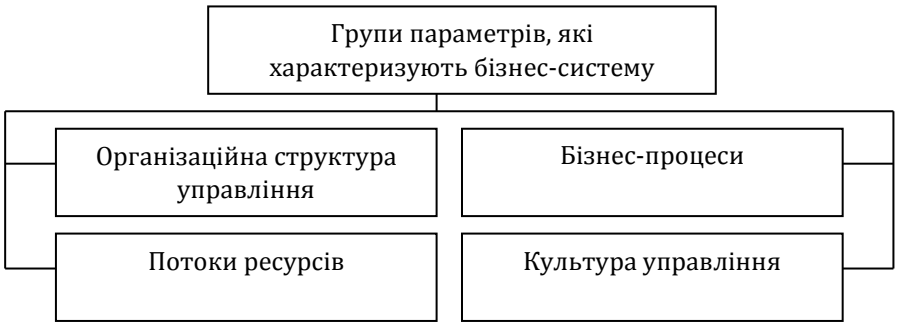

Рис. 1. **Групи параметрів, які характеризують бізнес-систему**

Одним із найскладніших завдань оптимізації функціонування бізнес-системи є розробка її раціональної організаційної структури. Остання створюються для управління зовнішнім і внутрішнім ресурсними потоками. Їх побудова є умовою створення автоматизованих систем управління.

Це завдання особливо ускладнюється в умовах диверсифікування видів діяльності бізнес-системи.

У теорії менеджменту для опису організаційних структур використовуються різні методології функціонального моделювання.

Питання, який з підходів кращий, залишається відкритим. Саме через можливість їх застосування, виникають розбіжності і плутанина в менеджерів, але, мабуть, безперечним залишається те, що виокремлення бізнес-процесів, їх аналіз і подальше вдосконалення є напрямом виявлення резервів для підвищення конкурентоспроможності всієї бізнес-системи.

Проблему необхідно вирішувати в комплексі всієї бізнес-системи з урахуванням її бізнес-підсистем і бізнес-процесів, їх ієрархічної взаємозалежності і взаємозв'язків.

Бізнес-система є цілеспрямованою соціально-економічною системою зі складною структурою, тобто взаємозалежним комплексом підсистем, об'єктом управління яких виступають бізнес-процеси, які спираються на бізнес-операції.

Бізнес-підсистема має власну місію, яка полягає в забезпеченні раціонального управління конкретним бізнес-процесом. У результаті функціонування бізнес-підсистем уможливлюється діяльністю бізнес-системи загалом.

Забезпечення оптимального функціонування і розвитку всієї бізнес-системи є складним завданням. Його необхідно вирішувати почергово у двох паралельних напрямках, а саме:

1) оптимізація управління кожною локальною бізнес-підсистемою, зокрема у напрямку встановлення адекватних взаємозв'язків між окремими бізнес-процесами і бізнес-операціями;

2) встановлення паритету між бізнес-підсистемами, тобто поєднання характеристик, потреб і можливостей кожної окремо взятої бізнес-підсистеми і бізнес-системи загалом.

Сучасні бізнес-системи є системами різних і не завжди взаємопов'язаних напрямків діяльності, наприклад, виробництво будівельних конструкцій, електролампове виробництво тощо. У межах оптимізації функціонування бізнес-систем необхідно ставити завдання не простого перерахування напрямків діяльності, а забезпечення їх ефективної взаємодії найбільш оптимальним шляхом.

Оптимізації функціонування бізнес-систем передбачає:

- конкретизацію місії бізнес-системи;
- встановлення її стратегічних цілей;
- визначення альтернативних шляхів для їх досягнення;
- вибір оптимального варіанту досягнення стратегічних цілей бізнес-системи;
- уточнення завдань, які необхідно виконати для досягнення стратегічних цілей;
- конкретизацію виділених завдань за об'єктами управління (бізнес-процесів);
- розвиток бізнес-процесів на засадах системного підходу, здійснюваних у межах бізнесу загалом та окремих об'єктів управління зокрема;
- ієрархічність організаційної структури розподілу відповідальності й повноважень персоналу за бізнес-підсистемами і бізнес-процесами;
- систематизацію взаємодії елементів організаційної структури в межах бізнес-підсистем і бізнес-процесів.
- удосконалення організаційної структури управління бізнес-системою;
- визначення штатного розпису за локальними бізнес-підсистемами;
- уточнення та розподіл функцій і повноважень між посадами з позиції закріплення

відповідальних за виконання конкретних бізнес-операцій;
- забезпечення працівників інструктивно-методичними матеріалами щодо виконання бізнес-операцій і управління конкретними бізнес-процесами;
- встановлення взаємозв'язків між локальними бізнес-підсистемами для здійснення загального керівництва бізнес-системами.

Усе вищезазначене засвідчує те, що формування й оптимізація структурних елементів бізнес-системи, тобто бізнес-підсистем і бізнес-процесів, тісно пов'язані і розглядати їх окремо є нераціонально. Це сприятиме обґрунтованості управлінських рішень щодо обрання і реалізації стратегій розвитку, передбачуваності активізування дії факторів внутрішнього і зовнішнього середовищ бізнес-систем на їх стан і ефективність.

Оптимізація функціонування бізнес-систем на сучасному етапі – це не просто модна тенденція, а наслідок жорстокої конкурентної боротьби, яка вимагає впровадження наукомістких інноваційних технологій як засобів підвищення якості та ефективності діяльності бізнес-системи.

Список літератури

1. *Ансофф, И. Новая корпоративная стратегия [Текст] / И. Ансофф. — СПб: Издательство «Питер», 1999.*
2. *Гліненко, Л. К. Стратегічне управління розвитком бізнес-систем в економіці України [Текст] : монографія / Л. К. Гліненко. – Львів : Новий Світ – 2000, 2009. – 776 с.*
3. *Ефремов, В. С. Бизнес-системы постиндустриального общества [Текст] / В. С. Ефремов // Менеджмент в России и за рубежом. – 1999. – № 5. – С. 3-25.*
4. *Томпсон, А. А. Стратегический менеджмент. Концепции и ситуации [Текст] / А. А. Томпсон, А. Дж. Стрикленд. Девятое издание. — М. : ИНФРА-М, 2000.*
5. *Abrams, F. The Strategic Plan. Long-range Planning Service [Текст] / F. Abrams. – Stanford Research Institute, Menlo Park, Ca., 1954.*
6. *Andrews, K. R. The Concept of Corporate Strategy [Текст] / K. R. Andrews. – Homewood, IL: Irwin, 1980.*
7. *Chandler, A. D. Strategy and Structure [Текст] / A. D. Chandler. – Cambridge : MTI, 1962.*
8. *Hamel, G. Strategic Intent [Текст] / G. Hamel, C. K. Prahalad // Harward Business Review, May-June, 1989.*
9. *Hofer, C. W. Conceptual Construct for Formulating Corporate and Business Strategies [Текст] / C. W. Hofer. – Boston: Intercollegiate Case Clearing House, 1977.*
10. *Steine, G. Strategic Planning: What Every Manager Must Know [Текст] / G. Steine. – New York: The Free Press, 1979.*
11. *Porter, M. The Competitive Advantage of Nations [Текст] / M. Porter. — New York, The Free Press, 1990.*
12. *Quinn, J. B. Strategic Change: Logical Incrementalism [Текст] / J. B. Quinn // Sloan Management Review. – 1978. – Vol. 1. – № 20, Fall. –Pp. 7-21.*

References

1. *Ansoff, I. (1999). New corporate strategy. St. Petersburg: Peter.*
2. *Hlinenko, L. K. (2000, 2009). Strategic management of the business systems in Ukraine's economy. Lviv: The New World.*
3. *Efremov, V. (1999). Business-system post industrial society // Management in Russia and abroad, 5, 3-25.*
4. *Thompson, A. A, Strickland, A. J. (2000). Strategic management. Concept and situation. Moscow: INFRA-M.*
5. *Abrams, F. (1954). The Strategic Plan. Long-range Planning Service. Stanford Research Institute, Menlo Park, Ca.*
6. *Andrews, K. R. (1980). The Concept of Corporate Strategy. Homewood, IL: Irwin.*
7. *Chandler, A. D. (1962). Strategy and Structure. Cambridge. MTI.*
8. *Hamel, G. & Prahalad, C. K. (1989). Strategic Intent. Harward Business Review, May-June.*
9. *Hofer, C. W. (1977). Conceptual Construct for Formulating Corporate and Business Strategies. Boston: Intercollegiate Case Clearing House.*
10. *Steiner, G. (1979). Strategic Planning: What Every Manager Must Know. New York: The Free Press.*
11. *Porter, M. (1990). The Competitive Advantage of Nations. New York: The Free Press.*
12. *Quinn, J. B. (1978). Strategic Change: Logical Incrementalism. Sloan Management Review, 1(20).*

Стаття надійшла до редакції 14.10.2013 р.